

Sþ.

245. Tillaga til þingsályktunar

[166. mál]

um rafvæðingu dreifbýlisins.

Flm.: Steingrímur Hermannsson, Vilhjálmur Hjálmarsson, Ásgeir Bjarnason,
Stefán Valgeirsson, Páll Þorsteinsson, Bjarni Guðbjörnsson,
Ágúst Þorvaldsson, Eysteinn Jónsson, Jónas Jónsson,
Ingvar Gíslason, Björn Fr. Björnsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta vinna og leggja fram á Alþingi haustið 1974 tveggja ára áætlun um áframhaldandi rafvæðingu dreifbýlisins. Skal gert ráð fyrir því, að framkvæmdir samkvæmt þeirri áætlun hefjist vorið 1975.

Við gerð þessarar áætlunar skal m. a. leggja áherslu á eftirgreind atriði:

1. Meðalfjarlægð á milli býla skal aukin í a. m. k. 6 km og samsvarandi kostnað.
2. Fjarlægari býli innan sveitarfélags skulu látin njóta meðalfjarlægðar.
3. Býli, sem í gildandi áætlun hafa verið skilin eftir vegna fjarlægðar, þrátt fyrir það að meðalfjarlægð innan sveitarfélagsins hefði orðið innan við 3 km, skulu tengd samveitunni í fyrsta áfanga hinnar nýju áætlunar, sé þess óskað.

Jafnframt skal leggja fram tillögur um viðunandi lausn á raforkumálum þeirra býla, sem hafa ekki verið tengd samveitu að áætlanatímabilinu loknu, og um jöfnuð á raforkuverði.

Greinargerð.

Með þriggja ára áætlun núverandi ríkisstjórnar um rafvæðingu dreifbýlisins er stigið mjög stórt skref á þessu mikilvæga sviði. Samkvæmt tillögum að þriggja ára áætlun um lúkningu sveitarafvæðingar, sem lagðar voru fram á Alþingi í nóvember 1971, voru þá 930 býli án raforku frá samveitu. Var gert ráð fyrir því, að

við lok áætlunartímabilsins haustið 1974 hafi 765 af þessum býlum verið tengd. Heildarkostnaður við þessar framkvæmdir var samkvæmt tillögum þessum áætlaður samtals kr. 291 244 000.00. Kostnaður þessi hefur að sjálfstöðu hækkað mikið. Í svari ráðherra við fyrirspurn um þessi mál nú á þessu þingi kom fram, að kostnaðurinn er nú áætlaður um 400 millj. kr. Nýlegri upplýsingar en þær, sem fylgdu með fyrrnefndum tillögum, eru hins vegar ekki fyrirbyggjandi og því eðlilegast að leggja þær til grundvallar að svo komnu máli.

Í þessum sömu tillögum eru upplýsingar um 158 býli, sem ekki var gert ráð fyrir að yrðu tengd samveitum á framkvæmdatímabilinu. Kostnaðurinn við tengingu þessara býla var jafnframt áætlaður samtals kr. 133 204 000.00.

Í þessari tillögu til þingsályktunar er gert ráð fyrir því, að meðalfjarlægð verði hækkuð í 6 km og kostnaður verði samsvarandi. Miðað við 600 000 kr. kostnað við 3 km línu, má ætla, að þessi kostnaður hefði orðið um 1.1 millj. kr. á verðlagi ársins 1971. Samkv. nýlegum upplýsingum hefur kostnaður við sveitarafvæðingu hækkað um nálægt því 60% frá haustinu 1971. Miðað við það yrði kostnaður við 6 km línu um kr. 1 800 000.00.

Haustið 1971 var kostnaður við tengingu á umræddum 131 býlum áætlaður kr. 94 733 000.00. Miðað við 60% hækkun yrði þessi kostnaður nú um kr. 151 573 000.00. Meðalkostnaður hefði orðið um 723 000 kr. á verðlagi haustsins 1971, en um 1 157 000 kr. nú.

Ljóst má vera, að hér er ekki um mikið fyrirtæki að ræða. Heildarupphæðin er minni en varið er á einu ári nú til þessara mála. Því ætti að vera auðvelt að framkvæma þessa áætlun á tveimur árum, eins og lagt er til.

Sumum kann að þykja lagt í mikinn kostnað við rafvæðingu einstakra býla. Í því sambandi er rétt að hafa í huga, að rekstrarkostnaður dísilstöðva mun margfaltast á næstu árum með hækkuðu oliuverði og ekki síður oliuhitun húsa. Það er því þjóðhagslega ákaflega mikils virði að losna við rekstur sem flestra dísilstöðva og koma á rafmagnshitun, þar sem jarðhitinn er ekki til staðar. Auk þess er vert að hafa í huga, að verðmæti bújarða hefur stórhækkað. Þær bera því meiri rafvæðingarkostnað en áður var talið.

Loks er það staðreynd, að fjöldi býla með innan við 6 km meðalfjarlægð mun vera nokkru minni en hér er talið. Bæði er það, að nokkur afskekkt býli hafa farið í eyði og önnur hafa fengið raforku, m. a. frá eigin samveitum.

Í 2. lið tillögunnar er lögð áhersla á, að fjarlægari býli innan sveitarfélags verði látin njóta meðalfjarlægðar. Slíkt hefur ekki verið gert í öllum tilfellum til þessa. Mörg dæmi eru um hið gagnstæða. Býli með fjarlægð og kostnað yfir viðurkennt meðaltal hafa iðulega verið skilin eftir við rafvæðingu sveitarfélagsins, þrátt fyrir þá staðreynd, að meðalfjarlægð hefði orðið innan við hámark að þeim meðtöldum. Oft hefur verið um að ræða einhver bestu býli viðkomandi sveitar. Ekki verður heldur varist þeirri hugsun, að framkvæmdir hafa að þessu leyti verið nokkuð handahófskenndar.

Sjálfsgagt er að leggja áherslu á að ná til eins margra býla með raforku og frekast er unnt, fremur en að leita leiða til hins gagnstæða. Því er lögð áhersla á bættu framkvæmd að þessu leyti.

Af ofangreindum ástæðum er nú svo ástatt með allmörg býli, að þau hafa ekki verið tengd samveitu við rafvæðingu viðkomandi sveitarfélags. Enn alvarlegra er, að sum þessara býla eiga nú á hættu að verða ekki tengd, ef lítið er á fjarlægð til þeirra sérstaklega. Nauðsynlegt er að leiðrétta slík mistök með því að láta þessi býli njóta meðalfjarlægðarinnar innan sveitarfélagsins í heild. Því er í 3. lið tillögunnar lögð áhersla á, að svo verði gert, og jafnframt að tengja þau samveitunni við upphaf hinnar nýju áætlunar.

Það er eðlilegt, að spurt sé, hvers vegna ekki er lagt til, að öll býli landsins verði tengd samveitum í næsta áfanga. Líklega verða um 20—25 býli utan samveitna. Því er helst til að svara, að ekki þótti rétt að spenna bogann of hátt. Sum þessara býla eru mjög fjarlæg og það lítill, að vafasamt er, að þau beri þann mikla

kostnað, sem yrði samfara tengingu þeirra við samveitu. Meðalkostnaður fyrir þessi býli yrði líklega um 2 370 000 kr. nú, eða 1 480 000 kr. haustið 1971. Hins vegar er sjálfsagt að kanna, hvort ekki megi tengja þessi býli samveitu síðar eða að hið opinbera jafni á einhvern máta orkukostnað hjá slíkum býlum, t. d. með rekstri dísilstöðva og með raforkuverði, sem yrði sambærilegt við það, sem er hjá samveitum. Í tillögunni er því lagt til, að þetta verði jafnframt skoðað.

Mikilvægi raforkunnar fyrir nútíma mannlíf er óumdeilanlegt. Það er einnig staðreynd, að dísilstöðvum og olíuhitun fylgir bæði margs konar óhagræði og stóráukinn kostnaður með hraðhækkandi olíuverði. Við Íslendingar erum hins vegar svo lánsamir að eiga gnægð vatnsorku. Það er skylda okkar að nýta þá orku eins og frekast er unnt í stað olíu, bæði til raforkuframleiðslu og upphitunar, þar sem jarðhiti er ekki til staðar. Því ber að leggja ríka áherslu á að hraða rafvæðingu dreifbýlisins.